

Motion till riksdagen 2011/12:C249

av Kew Nordqvist och Jan Lindholm (MP)

Åkermark — ett riksintresse

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utökat lagligt skydd av åkermark.

På vår jord finns en mycket tunn hinna. En absolut livgivande hinna, vi kallar den matjord. I åkermark varierar graden av matjord. I ett gram svensk åkerjord finns det 100–3 000 miljoner bakterier och många meter av svamphyfer. Den biomassa som utgörs av markens mikroorganismer (svampar och bakterier) kan i vissa fall överstiga den av växtligheten ovanför markytan. Dessa mikroorganismer lever av förna, d.v.s. döda, inte helt nedbrutna växtdelar. Av detta bildas en relativt stabil fraktion, humus, som består till mer än hälften av kol. Därför är ökad humusbildning i åkerjorden ett viktigt bidrag i kampen mot klimatförändringar. Mullen gör marken mer bördig. Den är en viktig del av vårt naturarv.

Vår åkerjord ska naturligtvis i första hand förse mänskligheten med mat. Vi noterar att jordens befolkning ökar och jordens bördigaste åkerarealer minskar, för att bytas ut mot mindre bördiga nyodlingar av till exempel regnskog. Åkerarealen per capita minskar alltså och tappar i bördighet.

I denna situation försvinner prima åkerjord för alltid, exploateras, för att asfalteras eller bebyggas. Inte bara i Sverige utan runtom på jorden. Men ofta är klimatförändringarna orsaken till torka, översvämningar och erosion. Försaltning är ett annat problem.

Oron över situationen sprider sig. FN-organet FAO har bildat ett nätverk för att skydda världens åkrar. Här i Sverige finns den ideella organisationen ”Den goda jorden”.

I Sverige kan vi naturligtvis välja att låta andra länder producera mat och foder på sin åkermark åt oss. Det ökar vår sårbarhet, men för tillfället har vi råd. Det verkliga priset får någon annan betala. Cirka en miljard människor får inte äta sig mätta idag. Detta är naturligtvis ett moraliskt dilemma. Vi borde öka den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel. I och med att åkermarkens betydelse då ökar, skulle det ge oss större handlingsutrymme i

Fel! Okänt namn på

en osäker framtid. Vi kan inte i längden fortsätta att förstöra den delen av världsarvet matjord som vi är satta att förvalta.

När det gäller bevarandet av åkermark, har vår generation ett odiskutabelt ansvar att överlämna förutsättningar för kommande generationer att föda sig. När bristande tillgång till billig fossil energi blir en realitet, kommer helt andra krav att ställas på samhället och på vår livsmedelsförsörjning. Det går då inte heller att lita till import från andra länder och från deras åkermark, utan vi i Sverige kan behöva förlita oss på egna resurser. Och då återkommer åkermarkens absoluta centrala betydelse.

I det skenet är värnet av åkermarken av odiskutabel fundamental betydelse. Skyddet som finns idag finns i plan- och bygglagen och i miljöbalken, men det skyddet har visat sig otillräckligt. Den svenska åkermarken måste klassas som riksintresse.

Förvaltarskapstanken, det vill säga att vi inte äger marken, utan att vi förvaltar den åt kommande generationer, måste vara vägledande.

Miljöprocessutredningen har haft i uppdrag att överväga frågan om åkermark som riksintresse. Utredningen (SOU 2009:45) har dock avfärdat en sådan lösning. Situationen är emellertid på längre sikt av sådan allvarlig karaktär, att åkermarken måste få ett förstärkt skydd.

Stockholm den 30 september 2011

Kew Nordqvist (MP)

Jan Lindholm (MP)